

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՆԴԱԿԸ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՏԵՂԾՄԱՆ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ
ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՈՒԱԾՆԵՐԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ**

ԳԱՐԵԳԻՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻՍ,
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԸ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՍԱԽԱՆԴ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍԻՐՈՑ ՈՂԶՈՐԹՆ ԵՒ
ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ՝ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՑ ՀԱՅՑ. ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԸ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵՒ ԳԱՀԱԿԱԼԱՑ ՆՈՑԻՆ՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԱՐԱՄԱՑ Ա
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ, ԱՄԵՆԱՊԱՏԻ
Տ. ԹՈՐԳՈՄԱՑ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻՆ՝ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՑՆ, ԳԵՐԱԾՆՈՐՀ
Տ. ՄԵՍՐՈՊԱՑ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄՈՒԹԱՅԵԱՆԻՆ՝ ԼԻԱԶՕՐ
ՓՈՒՍՆԱՐԴԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍՈՑ,
ԹԵՄԱԿԱԼ ԱՌԱԶՆՈՐԴԱՑ, ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆԱՑ ԴԱՍՈՒՆ՝
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՑԻՑ,
ՍԱՐԿԱԽԱԳԱՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՇՈՍՆՈՒԹԵԱՆՑ
ԺՈՂՈՎԱԿԱՆ ԱԶԳԱՑՆՈՑ, ՀԱՄԱՑՆՔԱՑԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ
ՀԱՄԱՑՆ ՀԱԽԱՏԱՑԵԼՈՑ ՈՐԸ Ի ՄԱՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՅԱՐՑԱՆ ԵՒ
Ի ՍՓԻՒՍ ԱԾՈՍԱՐՀԻ

*Մյուսի խորագոյն հրճուանքի պատշաճով փառք և գոհութիւն
կ'ընծայենք Ամենակալին Աստուծոյ որ 20-րդ դարու երկրորդ
տասնամեակին մեր բազմաշարքար ժողովուրդին շնորհեց յոյսի և յոյսի
օրեր 1918 թուի Մայիսի 28-ի Ակատ ու Անկախ Հանրապետութեան
ստեղծումով, որուն 80-ամեակն է որ կը նշեք ազգովին որպէս
պետութիւն, Եկեղեցի և ժողովուրդ:*

*Բնականօրէն և առաջին հերթին կ'անդրադառնանք որ Հայոց արդի
պատմութեան սխրալի դէպքը՝ 1918 թուի Մայիսեան անկախութեան*

հոյակումը արդար պսակումն էր Սարտարապատեան հերոսամարտին: Մնմոռանալի հերոսներուն, քաջամարտիկներուն, ֆետայիներուն արեան գինն էր ան, զոր անոնք վճարեցին իրենց կեանքերուն ընծայումովը հայրենասիրութեան, ազատատենչ կամքի և իրենց ազգի անկախ ապրելու ուխտի խորանին:

Բիւր յարգանք և անհուն երախտիք անոնց անմեռ և կենդանարար իշատակին և աղօթք հայցողական վասն խաղաղութեան հոգւոց նոցին:

ՍԻՐԵԼԻՔ,

80-ամեակի այս փառատը հանգրուանին, մեր բոլորի պարտքն է ճիշդ գնահատել այդ շքեղագոյն դրուագին իմաստն ու արժէքը մեր այսօրուայ կեանքին մէջ: Մնուրանալի իրողութիւն է Հայ ժողովուրդի հերոսական մաքառումներու և սիրագործութեանց ոսկի շարքին գազաթնային պսակումն եղող Սարտարապատի յաղթանակը - այն պայծառ արտայայտութիւնն էր Հայ ժողովուրդի միահամուռ կամքին, համաժողովրդական միասնական պայքարին, ոյժերու ամբողջանուէր ու անսակարկ ընծայումին, քաջարի կեցումօքի պողկոմին:

Մեր ազգին դէմ 1915 թուին գործուած թրքական ցեղասպանութիւնը առիւթ ու մութ տարածեց չորս կողմ, աւելի քան մէկ ու կէս միլիոն կեանքեր իպէց մեր ազգէն, տեղահանութեան և աքսորի բռնադատեց հարիւր հազարաւորներ, քանդեց ու կործանեց շէն քաղաքներ և գիւղեր, անհամար եկեղեցիներ և դպրոցներ, խոպան դաշտի վերածեց մեր հայրենի սեփական հողերուն մեծ մասը. բայց - հապա՛ր փառք Սատուծոյ - չյաջողեցաւ վերածուիլ հոգեւայանութեան, ազատութեան և անկախութեան գաղափարի ու կամքի չքացումին մեր ժողովուրդի շարունակուող կեանքին մէջ: Այդ կամքն էր որ տարերային ուժգնութեամբ պայթեցաւ և Ղարաքիլիսէի, Բաշ-Սպարանի ու յատկապէս Սարտարապատի գոյամարտին իր յաղթանակն արժանագրեց լուսաճաճանչ պայծառութեամբ անգամ մը ևս ճշմարտելով Քրիստոսի խօսքը՝ «զոգի ոչ կարեն սպանանել» /Մատթ. Ժ. 28/:

Հայց. Առաքելական եկեղեցին, որպէս մեր ազգի ողջ գոյութեան տարրերուն մէջ շաղախուած հոգևոր ոյժ և բարոյական ներգործութիւն, իր Մայր Աթոռով՝ Ս. Էջմիածնով իր շունչը խառնեց գոյապայքարի այդ վճռադրոշմ պահին իր ընտիր հոգևորականներու և անոնց ընտրելագոյններէն մէկուն՝ Գարեգին Եպս. Յովսէփեանցի բոցաշունչ և սրտապնդիչ մասնակցութեամբը: Ս. Էջմիածինը՝ հաւատարիմ իր ազգակերտական ու հայրենապաշտական առաքելութեան՝ իր օրինալից զօրակցութիւնը ընծայեց 1918-ի Մայիսեան Հանրապետութեան: Չմոռնանք երբեք որ անցնող 70 տարիներու խորհրդային իշխանութեան բռնական տիրապետութեան շրջանին երբ Սարտարապատը մոռացութեան և ուրացութեան էր տրուած, անոր հերոսներու ոգեկոյման

առաքին ձայնը հնչեց Ս. Էջմիածնի լուսոյ խորանէն, ճիշտ երեսուն տարիներ առաջ: Մեր երջանկայիշատակ նախորդին՝ Վաչագէն Ս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի սրբատառ կոնդակով և կենդանի խօսքով:

80-ամեակը, սակայն, անցեալի մատուցուած յարգանքի առիթ չէ: Սն մեր ներկայի նոր կեանքին մէջ նոր հասկացողութեամբ և նորոգեալ ուժգնութեամբ վերակենդանանալի և վերարժեւորելի երևոյթ է: 80 տարիներ ետք, ահա մենք Հայաստան աշխարհի ունինք դարձեալ ազատութեան և անկախութեան նոյն լոյսով պայծառակերպուած երկիր: Արցախեան ազատագրական շարժումին բնականօրէն հետևող Հայաստանի անկախութեան հռչակումը 1991 թուի Սեպտեմբերի 21-ին նոր էջ բացաւ, նոր դարձակէտ առաջացուց մեր դարաւոր պատմութեան հոլովոյթին մէջ: 1918-ի անկախութիւնը պատմական գեղեցիկ յուշ պիտի մնար եթէ նոյն այս 20-րդ դարը, իր վերջալոյսին, չբանար Հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ նոր արշալոյս, հռչակումովը Ազատ եւ Անկախ նոր Հանրապետութեան, որ ահա, Սատուծոյ օրհնութեան ներքն, բոլորեց իր առաջին եօթնամեակը:

Սարտարապատի հերոսամարտին և Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան 80-ամեակի այս բարեբաւտիկ առիթով, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն հայրական կոչ կ'ուղղենք մեր համայն ժողովուրդին՝

ա) Ամրացնել, ժայռացնել, խորացնել իր ներքին միութիւնը Սարտարապատեան շունչով: Սարտարապատի առաջին դասը պարզ է և հրահանգիչ. - Մեր գերագոյն ոյժը մեր միասնութեան մէջ է, որով ձեռք բերուեցաւ Սարտարապատի յաղթանակը: Աչքի բիբի պէս մաքուր, ջինջ և առողջ պահենք այդ միասնութիւնը: Թող ոչ մի տեսակ պղտորութիւն, ներսէն կամ դուրսէն, չխառնուի անոր մէջ:

բ) Հոգեռանդն նուիրումով արժեցնել մեր կեանքը մեզմէ հեռու պահելով մեղկութեան, անտարբերութեան, պարտուողական հոգեբանութեան յատուկ զգացումներու փորձութիւնը: Սարտարապատեան սերունդի մարդիկը ամբողջանուէր, անսակարկ և անվերապահ կեանքի և յանձնառութեան պերճախօս ուսուցիչներ են մեզի և զայիք սերունդներուն համար: Ս. Պօղոս Առաքեալի խօսքերը ուղղուած բոլոր քրիստոնեաներուն՝ այսօր Մենք կ'ուղղենք և կը սնեռենք մեր հարապատ Հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն. «Վեհերոտ մի՛ ըլլաք նախանձախնդրութեան մէջ, հոգիով եռացէք, Տիրոջը ծառայեցէ՛ք, յոյսով ցնծացէք, նեղութիւններու տոկացէք» /Հռոմ. ԺԲ. 11-12/:

գ) Հայրենիքի և Հայ ժողովուրդի ընդհանրական բարիքն ու շահը վեր դասել բոլոր տեսակի անհատական, մասնական կամ խմբակցային ու տեղայնական նկատումներէ և շահերէ: Սարտարապատի մէջ ո՛չ ոք մտածեց իր կամ իր խմբակցութեան մասին: Բոլորի միտքի, սիրտի և

կամքի սլաքները ուղղուեցան դէպի մէկ նպատակակէտ - Հայրենիքի ու Հայ ժողովուրդի փրկութիւնը և թշնամիին դէմ տարուելիք յաղթանակը վասն ազատութեան և անկախութեան:

դ) Լծուիլ դրական, կառուցողական, շինարար և ներդաշնակ աշխատանքի մեր նոր Հանրապետութիւնը իր բոլոր պետական, տնտեսական, կրթական, մշակութային կառոյցներով, մասնաւոր պաշտպանութեան բանակով ամրապնդելու, պորացնելու և պարգացնելու առաքելութեան անշեղ և անխորտակ գիտակցութեամբ: Սարտարապատէն ծնունդ առած Անկախ Հանրապետութիւնը հապիւ երկու տարուան կեանք ունեցաւ, տարածաշրջանի մէջ առաջ եկած դէպքերու և ստեղծուած քաղաքական ու ռազմական նոր կացութիւններու բերումով: Մեր սրտագին աղօթքն է և մեր բոլորի գերագոյն ջանքը պիտի ըլլայ որ մեր ներկայ Հանրապետութեան եօթնամեակը դառնայ եօթնասնամեակ, եօթնասնամեակը վերածուի եօթնադարամեակի և շարունակէ իր գնացքը յաւերժութեան ճանապարհի վրայ: Մենք, բոլոր հայերս, անխտիր, Հայաստանի պետական քաղաքացի կամ ոչ, ուր ալ ըլլանք, Մայր Հայաստանի, Արցախի թէ արտասահմանեան երկիրներու մէջ, պիտուորներն ենք նոր Հանրապետութեան: Կեանքը յարագնաց պայքարի ընթացք է /Բ. Տիմ. Դ. 7-8/: Գիտնանք գործով, նուիրումով, արիական յանձնառութեամբ և գործնապաշտ մօտեցումով այդ շարունակական պայքարին մէջ յաղթանակի պսակը պահել մշտադալար մեր ազգի գլխուն վրայ և զայն ընծայել Աստուծոյ և մարդկութեան որպէս վկայութիւն Հայ ժողովուրդի գործօն մասնակցութեան Տիեզերքի արարչութեան, աշխարհի խաղաղութեան և մարդկութեան բարօրութեան համար:

Ողջ լերուք ի Տէր պօրացեալք շնորհօք Սուրբ Հոգւոյն, և յաւետ օրինեալ ի մէնք. Ամէն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ Կոնդակս ի 14 Մայիսի

Յամի Տեառն 1998 և ի թուին Հայոց ՌՆԽԵ

ի Մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի

Ընդ համարաւ Է/180